

УДК 330.322

Т.В. Голобородько, ст. викл.

ПВНЗ «Інститут ділового адміністрування», м. Кривий Ріг

Теоретичні основи активізації інвестиційних процесів в аграрному секторі економіки

В роботі розглянуто сутність інвестиційного процесу, його стадії. Визначено, що основним чинником активізації інвестиційних процесів є мотивація інвесторів.

інвестиції, інвестиційна діяльність, інвестиційний процес, стадії інвестиційного процесу, активізація, мотивація інвестиційної діяльності

Постановка проблеми. Умовою розвитку будь-якої галузі народного господарства є активна інвестиційна діяльність. Для України одним із пріоритетних довготривалих завдань є забезпечення відтворення, ефективного функціонування та збагачення аграрного сектору економіки для забезпечення його конкурентоздатності як в середині країни так і за її межами. Досягнення поставленої мети держави можливе лише завдяки прискоренню та збільшенню розмірів інвестицій в сільське господарство.

Аналіз останніх досліджень. Серед науковців, які займалися дослідженням питання інвестиційних процесів є А.А. Пересада, В.Ф. Мартиненко, Д.Л. Левчинський, А.І., Сухорукова, Л.Дж. Гітман, М.Д. Джонк, Г.И. Іванов, У.Ф. Шарп, В.Г. Федоренко, Н.Л. Маренков, О.В. Чернікова, Б.В. Губський та багато ін. Не дивлячись на досить широкий спектр досліджень інвестиційної сфери, є ще багато недостатньо розроблених методологічних і теоретичних питань. Йдеться, насамперед, про сутнісну характеристику поняття «інвестиційний процес» та його основні етапи.

Мета дослідження. Метою дослідження є визначення теоретичних основ активізації інвестиційних процесів. Саме тому першочерговим є наукова конкретизація поняття «інвестиційний процес», визначення чинників його активізації.

Основні результати дослідження. Інвестиційний процес є механізмом реалізації інвестиційної діяльності, тому доречним є характеристика визначення такої діяльності відповідно до законодавства України. Основним нормативно-правовим актом, який регулює інвестиційну діяльність є Закон України «Про інвестиційну діяльність» [11], відповідно до якого інвестиційною діяльністю є сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій.

В ньому також визначається, що інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (доход) або досягається соціальний ефект [11].

Інвестиційна діяльність забезпечується шляхом реалізації інвестиційних проектів і проведення операцій з корпоративними правами та іншими видами майнових та інтелектуальних цінностей [11].

Як і класики економіки [7], сучасні науковці інвестиційний процес ототожнюють з інвестиційною діяльністю. Практично таке ж визначення вже інвестиційного процесу надає Губський Б.В., визначаючи його як багатосторонню діяльність усіх учасників ринкової економіки у нарощуванні капіталу, яка

безпосередньо пов'язана з динамічним розвитком економічної системи в цілому [2]. Вчений при цьому не зазначає такого кінцевого результату як соціальний ефект.

Даючи визначення інвестиційному процесу як основі відтворення, Мартиненко В.Ф. розкриває його зміст як застосування людських, природних, грошових, виробничих та інших ресурсів, які за допомогою правових, організаційних, економічних, інституційних, адміністративних та інших механізмів забезпечують потреби виробництва [9].

При цьому автор у такому трактуванні також говорить лише про створення прибутку (доходу).

Вдалим є визначення Левчинського Д.Л., який зазначає, що інвестиційний процес - це сукупність послідовних дій по залученню інвестора (або їх сукупності) до об'єкту інвестицій з метою досягнення ефективного соціально-економічного розвитку економічної системи на основі узгодження інтересів учасників цього процесу, результатами якого є будь-який корисний соціально-економічний ефект (відновлення функціонуючого реального капіталу, отримання прибутку, проведення структурних перетворень в економіці країни або регіону, забезпечення соціального ефекту тощо) [6].

Найбільш лаконічне визначення спостерігаємо у праці Сухорукова А.І. «Інвестування української економіки», в якій він визначає, що інвестиційний процес – це вкладення грошових сум з метою отримання додаткового прибутку або досягнення соціального ефекту [5].

Практично однакове визначення інвестиційного процесу наводять економісти Л.Дж. Гітман, М.Д. Джонк (механізм зведення разом тих, хто пропонує тимчасово вільні гроші з тими, хто має в них потребу, тобто пропонує попит [1]) та російський економіст Іванов Г.І. (у вузькому розумінні це механізм зведення до купи тих, хто пропонує гроші, з тими хто їх потребує», а у широкому – вкладення інвестиційних ресурсів у різні об'єкти та їх послідовна, поетапна трансформація аж до кінцевої реалізації ідеї, задуму[4]).

Деякі із авторів характеризуючи інвестиційний процес, говорять лише про вкладення коштів саме в цінні папери та їх вибір. Наприклад, Шарп У.Ф. описує інвестиційний процес як набір процедур за допомогою яких інвестор вирішує: в які ринкові папери інвестувати, на скільки великі повинні бути інвестиції, в який момент їх необхідно здійснювати, що складається з основних п'яти етапів: вибір інвестиційної політики, аналіз ринку цінних паперів, формування портфеля цінних паперів, перегляд портфеля цінних паперів, оцінка ефективності портфеля цінних паперів [16]. Таке трактування пов'язане із значним розвитком фондового ринку в США.

Загородній А. Г. та Вознюк Г.Л. у Фінансово-економічному словнику надають визначення інвестиційному процесу як сукупності логічно-послідовних дій, пов'язаних із прийняттям інвестиційних рішень (зокрема щодо вибору об'єктів, визначення обсягів та термінів інвестування) та їх практичною реалізацією. Він може бути представлений як послідовність таких п'яти основних етапів: формування інвестиційної політики; аналіз цінних паперів; формування портфеля цінних паперів; оцінювання ефективності портфеля цінних паперів; перегляд портфеля цінних паперів [3].

У даних визначеннях мова йде про те, що інвестиційний процес розпочинається з прийняття рішення щодо інвестування в цінні папери.

Досі залишається актуальною характеристика інвестиційного процесу як системи. Так, Федоренко В.Г. пише про інвестиційний процес як відображення економічної системи з усіма властивими їй ознаками та властивою їй сукупністю елементів: суб'єкт (інвестор), об'єкт (об'єкт інвестицій), зв'язок між ними (інвестування з метою отримання інвестиційного доходу) і середовище, в якому вони існують

(інвестиційне середовище) [13].

Майже так само описує інвестиційний процес Маренков Н. Л.: «інвестиційний процес має всі ознаки системи із властивою їй сукупністю елементів: суб'єкт (інвестор), об'єкт (об'єкт інвестицій), зв'язок між ними (інвестування з метою інвестиційного доходу), який виступає системоутворюючим чинником, оскільки об'єднує всі елементи в одне ціле, та інвестиційне середовище (що представлене політичною та правовою, демографічною та екологічною, техніко-економічною і соціально-культурною складовими), у якому вони існують» [8].

В свою чергу О.В. Чернікова під інвестиційним процесом розуміє систему соціально-економічних відносин з приводу розширеного відтворення всіх елементів національного багатства. Інвестиційна фаза відтворення породжена на ринковому етапі розвитку економіки для забезпечення розширеного зростання товарного виробництва [15].

З іншої сторони, під інвестиційним процесом розуміють також певні відносини з приводу вкладення коштів та отримання певного результату. Інвестиційний процес — це сукупність економічних відносин на всіх стадіях, пов'язаний із підтримкою та розширенням, удосконаленням основних фондів та оборотних коштів інвестиційного призначення. Інвестиційний процес починається з моменту вкладення фінансових, матеріальних і трудових ресурсів у підготовку та здійснення інвестиційних проектів і завершується з досягненням цілей, поставлених у проекті [14].

Варто відзначити, що саме поняття “процес” походить від латинського слова *processus*, яке означає походження, просування вперед. У словнику іншомовних слів даються такі визначення процесу: 1) послідовна зміна предметів і явищ, що відбувається закономірним порядком; 2) сукупність ряду послідовних дій, спрямованих на досягнення певного результату. [12].

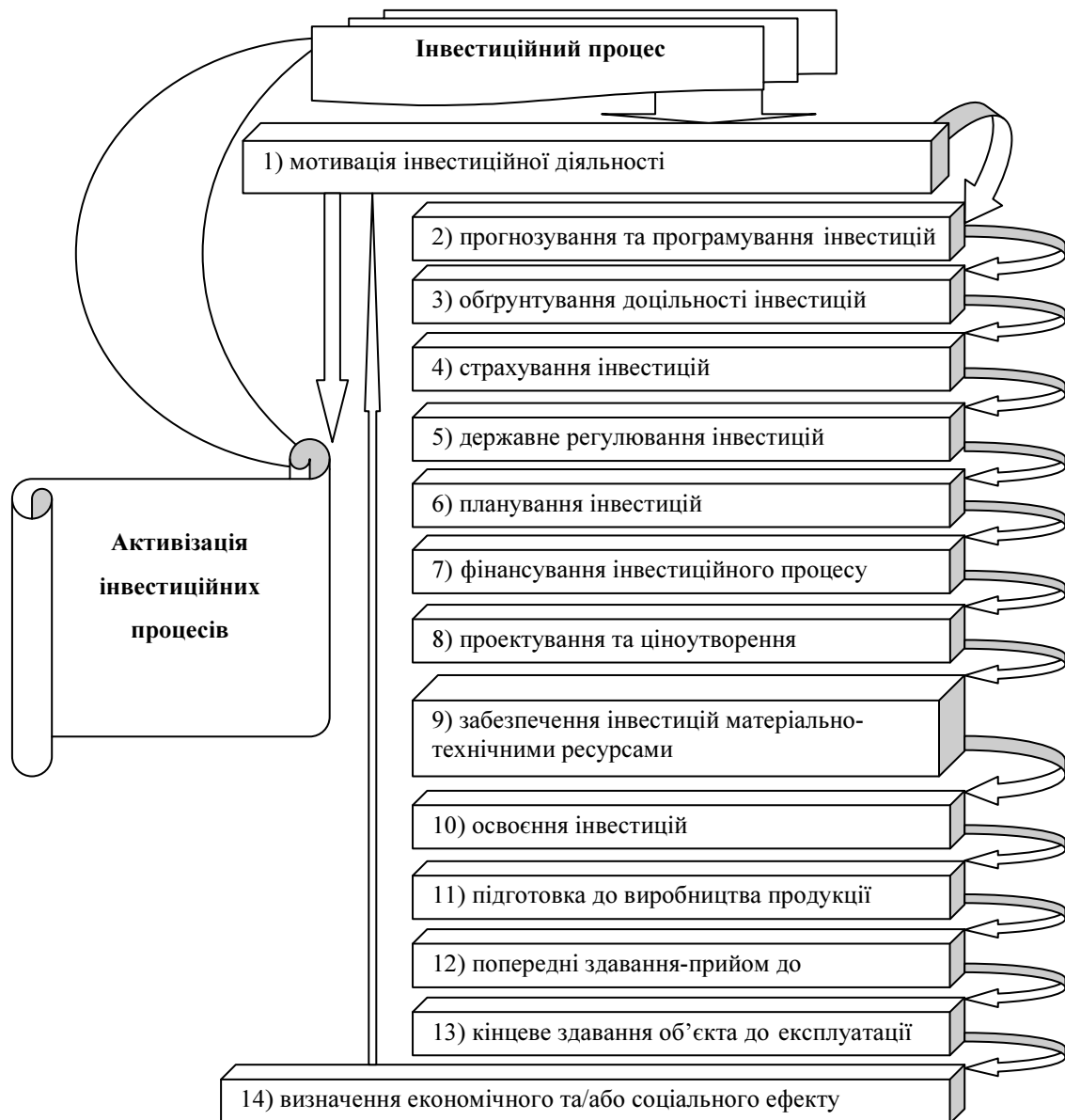
Отже, інвестиційний процес – це в першу чергу сукупність послідовних дій щодо інвестування. Саме так визначає інвестиційний процес Персада А.А.: як ряд (сукупність) інвестиційних циклів та виділяє 13 стадій цього процесу:

- 1) мотивація інвестиційної діяльності;
- 2) прогнозування та програмування інвестицій;
- 3) обґрунтування доцільності інвестицій;
- 4) страхування інвестицій;
- 5) державне регулювання інвестиційного процесу;
- 6) планування інвестицій;
- 7) фінансування інвестиційного процесу;
- 8) проектування та ціноутворення;
- 9) забезпечення інвестицій матеріально-технічними ресурсами;
- 10) освоєння інвестицій;
- 11) підготовка до виробництва продукції;
- 12) попередні здавання-прийом до експлуатації;
- 13) кінцеве здавання об'єкта до експлуатації [10].

Варто відзначити, що Персада А.А. один із небагатьох авторів, хто виділяє передінвестиційну стадію досліджуваного процесу, а в ній виділяє мотивацію інвестиційної діяльності. При цьому автор не зазначає як останню стадію – визначення ефективності інвестування або досягнення соціального та /або економічного ефекту. Саме передінвестиційна стадія інвестиційного процесу є тим механізмом який активізує процес інвестування. Термін “активність” походить від латинського “*activus*”, що означає діяльний, енергійний, ініціативний [12].

Активізація інвестиційних процесів неможлива без забезпечення мотивації інвесторів щодо вкладання ресурсів. Така мотивація може здійснюватися через

останню стадію інвестиційного процесу – отримання результату у вигляді певного ефекту: економічного або соціального (рис. 1).

Джерело: розроблено автором

Рисунок 1 - Взаємозв'язок стадій інвестиційного процесу з його активізацією

На даному рисунку інвестиційний процес представлений у вигляді поетапних дій щодо залучення, розміщення та перетворення інвестиційних ресурсів в позитивний економічний та/або соціальний ефект. Інтерпретація блок-схеми є наступною: позитивний інвестиційний ефект є мотивом щодо прискорення інвестиційної діяльності, що активізує інвестиційний процес. Таким чином, мотивування інвестиційної діяльності та отримання позитивного результату призводить до активації інвестиційного процесу та безперервного поетапного його оновлення та продовження.

Окрім позитивного результату на мотивацію інвестиційної діяльності здійснює свій вплив інвестиційна привабливість аграрної сфери та її інвестиційний потенціал.

Висновки та пропозиції. В роботі розглянуто дефініції «інвестиційний процес», що дало змогу зробити висновок про те, що одні економісти притримується думки, що

він має ознаки системи, інші характеризують його як ряд циклів, етапів, дій, ще одні порівнюють його з інвестиційною діяльністю і тільки деякі визначають мету інвестиційного процесу.

Отже, інвестиційний процес – сукупність ряду послідовних дій щодо залучення, розміщення та використання інвестиційних ресурсів для отримання економічного та/або соціального ефекту. Саме цей ефект є одним із чинників мотивації інвестиційної діяльності, що в свою чергу активізує інвестиційні процеси в аграрному секторі економіки.

В наступних дослідженнях буде розглянуто роль державного регулювання інвестиційної активності в системі управління АПК.

Список літератури

1. Гитман Л. Основы инвестирования / Гитман Л., Джонк М.; [пер. с англ.] – Дело, 1997. – 1008 с.
2. Губський Б.В. Інвестиційні процеси у глобальному середовищі. – К.: Наукова думка, 1998. – 390 с.
3. Загородній А. Г. Фінансово-економічний словник / А.Г. Загородній, Г. Л. Вознюк. — К. : Знання, 2007. — 1072 с.
4. Иванов Г. И. Инвестиции: сущность, виды, механизмы функционирования / Г. И. Иванов. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2002. – 352 с.
5. Інвестування української економіки: Монографія / За ред. А.І. Сухорукова. – К.: Нац. ін-т проблем міжнародної безпеки, 2005. – 440 с.
6. Левчинський Д.Л. Суть та економічна природа інвестицій та інвестиційного процесу/ Д.Л. Левчинський // Механізм регулювання економіки. – 2011р. - №2. - С.138.
7. Макконел К.Р., Брю С.Л. Экономика: принципы, проблемы и политика. – М.: Республика, 1992. – 800 с.
8. Маренков Н. Л. Основы управления инвестициями: [учебник] /Н. Л. Маренков. - М.: Едиториал, 2003. - 440 с.
9. Мартиненко В.Ф. Державне управління інвестиційним процесом в Україні: Монографія. - К.: Видво НАДУ, 2005. - 296 с.
10. Пересада А. А. Управління інвестиційним процесом [монографія]/ А. А. Пересада – К. : Лібра, 2002. – 472 с.
11. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18 вересня 1991 р. Електронний ресурс. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
12. Словник іншомовних слів / за ред. О. С. Мельничука. – К., 1997. – С. 433.
13. Федоренко В.Г. Інвестування: Підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Алерта, 2008. - 448 с.
14. Черевик Е. Д. Инвестиционный процесс в развивающихся странах: [монографія] / Е. Д. Черевик. - М. : Изд-во УДН, 1988. - 148 с.
15. Чернікова О.В. Інвестиційний процес в економіці країни як визначальний чинник економічного розвитку /О.В. Чернікова // Економіка та управління національним господарством. - 2010 р. - №9 (111). - С. 86.
16. Шарп У , Александер Г., Бейли Д. Инвестиции / Пер. с англ. – М.: Инфра-М, 2001. – 1028 с.10

Т. Голобородько

Теоретические основы активизации инвестиционных процессов в аграрном секторе экономики

В работе рассмотрена сущность инвестиционного процесса, его стадии. Определенно, что основным фактором активизации инвестиционных процессов является мотивация инвесторов.

T. Goloborod'ko

Theoretical bases of activation of investment processes in the agrarian sector of economy

Essence of investment process, his stage is in-process considered. Certainly, that the basic factor of activation of investment processes is motivation of investors.

Одержано 24.10.12